

Harun Išerić*

Institut razrješenja sudije Ustavnog suda BiH

Sadržaj

1. Uvod
2. Prestanak funkcije sudije ustavnih sudova u BiH i zemljama regiona
 - 2.1. BiH
 - 2.2. Pravo zemalja u regionu: Hrvatska, Srbija i Crna Gora
 - 2.3. Mišljenje Venecijanske komisije
3. Razrješenje Krstana Simića funkcije sudije Ustavnog suda BiH
 - 3.1. Postupak pred Ustavnim sudom BiH
 - 3.2. Postupak pred Sudom BiH
 - 3.3. Postupak pred Evropskim sudom za ljudska prava
4. Zaključak i preporuke

1. Uvod

Prestanak funkcije sudije ustavnog suda je izuzetno osjetljivo pitanje. Osjetljivim ga čini očuvanje nezavisnosti sudijske funkcije od političkog utjecaja kao i od pritiska političkih organa koji bi mogli utjecati na donošenje njegovih odluka. Također je moguće da sudija može biti izložen negativnim posljedicama u političkoj praksi zbog načina na koji je dao svoj glas. Prestanak funkcije je zbog toga materija koja se prevashodno regulira ustavom, odnosno ona se regulira ustavom ili ustavnim zakonom o ustavnom sudu.

S ciljem cjelovitog uvida u ovu pravnu situaciju, u prvom dijelu rada daje se normativni okvir razrješenja sudija ustavnih sudova u BiH i zemalja regiona, a u drugom dijelu rada predstavlja se slučaj razrješenja Krstana Simića sa pozicije sudije Ustavnog suda Bosne i Hercegovine (US BiH) i analiziraju se naknadni sudski postupci koji su proizašli iz činjenice razrješenja. Posljednji, treći dio, je posvećen preporukama za dopune Pravila US BiH u cilju uređenja postupka razrješenja i popunjavanja postojeće pravne praznine.

2. Prestanak funkcije sudije ustavnih sudova u BiH i zemljama regiona

Razrješenje je jedan od zajedničkih razloga za prestanak funkcije sudije ustavnih sudova u BiH i zemljama susjedstva. Međutim, razlozi za razrješenje i sam postupak razrješenja se razlikuje od države do države.

* Autor je bakalaureat prava i saradnik FCJP.

2.1. BiH

U pogledu prestanka funkcije sudije US BiH, Ustav BiH je propisao da funkcija prestaje usljed tri razloga: navršenje 70 godina života, ostavka i razrješenje sudije¹. Da bi razrješenje bilo u skladu sa Ustavom, mora biti s razlogom i konsenzusom ostalih osam sudija. Dok se u Ustavu ne navodi koji su to razlozi, Pravilima US BiH² se propisuju razlozi za razrješenje, i to: zahtjev samog sudije, osuda na zatvorsku kaznu zbog počinjenog krivičnog djela za koje je pravosnažno osuđen na bezuvjetnu kaznu zatvora a koje ga čini nedostojnim za vršenje sudijske funkcije, trajni gubitak sposobnosti sudije da obavlja svoju funkciju, u slučaju da sudija postane nositelj neke druge funkcije koja je nespojiva sa sudskom funkcijom³ i ukoliko sudija svoju funkciju ne vrši savjesno ili je vrši narušavajući ugled i dostojanstvo samog US i funkcije sudije US⁴. Nakon razrješenja, US je dužan obavijestiti organ koji je razrješenog sudiju imenovao. Do sada je jedino Krstan Simić bio razriješen funkcije sudije US BiH⁵. Identični su ustavni razlozi za razrješenje funkcije sudije Ustavnog suda Federacije BiH (US FBiH)⁶. Međutim, ni Zakon o postupku pred US FBiH, niti Poslovnik US FBiH, ne sadrže razloge za razrješenje, niti postupak razrješenja funkcije sudije US.

Ustav Republike Srpske (Ustav RS) također propisuje da funkcija sudije Ustavnog suda RS (US RS) prestaje kada to sudija zatraži, ako bude razriješen sa funkcije i kada navršši 70 godina života⁷. Sudija se razrješava iz sljedećih razloga: osude za krivično djelo koje ga čini nedostojnim za obavljanje funkcije, gubljenja sposobnosti za obavljanje funkcije i iz drugih razloga utvrđenih Ustavom i zakonom⁸. Ustav i Zakon o US RS ne propisuje druge razloge. Postupak razrješenja je preciziran Zakonom o US RS. Prva faza je postojanje pravosnažne osude sudije za krivično djelo, odnosno ocjena US da je sudija izgubio trajnu fizičku ili mentalnu sposobnost za obavljanje funkcije temeljem mišljenja nadležne zdravstvene organizacije. O tome US RS obavještava predsjednika RS-a. Naredni korak jeste prijedlog predsjednika RS za donošenje odluke o razrješenju. Prijedlog se upućuje Narodnoj skupštini RS. Posljednji korak je donošenje odluke o razrješenju od strane Narodne skupštine RS-a⁹.

¹ Čl. VI st. 1 t. c. Ustava BiH. Za potrebe izrade ovog rada je korišten Ustav BiH dostupan na web stranici Ustavnog suda BiH, http://www.ccbh.ba/public/down/USTAV_BOSNE_I_HERCEGOVINE_bos.pdf, očitavanje 17. 02. 2017.

² Sl. gl. BiH 94/14.

³ Čl. 96 Pravila US (bilj. 2): 1. Funkcija sudije je nespojiva sa: a) članstvom u političkoj stranci ili političkoj organizaciji u Bosni i Hercegovini; b) članstvom u zakonodavnoj, izvršnoj i drugoj sudskoj vlasti u Bosni i Hercegovini, odnosno entitetima i Brčko distriktu Bosne i Hercegovine; c) svakom drugom funkcijom koja može utjecati na nepristranost sudije. 2. Sudije koje su izabrali nadležni zakonodavni organi entiteta ne smiju biti članovi upravnog ili nadzornog odbora javnih ili privatnih preduzeća ili drugih pravnih lica.

⁴ Čl. 91 Pravila US (bilj. 2).

⁵ Odluka US br. K-I-15/10, Sl. gl. BiH 55/10.

⁶ C. sudska vlast Federacije, čl. 6 st. 4 Ustava FBiH, Sl. nov. FBiH 1/94, 13/97, 16/02, 22/02, 52/02, 18/03, 63/03, 9/04, 20/04, 33/04, 72/05, 71/05 i 88/08.

⁷ Čl. 15 st. 3 Zakona o US RS, Sl. gl. RS 104/11.

⁸ Čl. 118 Ustava RS, Sl. gl. RS 21/92, 28/94, 8/96, 13/96, 15/96, 16/96, 21/96, 21/02, 26/02, 30/02, 31/02, 69/02, 31/03, 98/03, 115/05, 117/05 i 48/11.

⁹ Čl. 15 st. 1 i 2 Zakona o US RS (bilj. 7).

2.2. Pravo zemalja u regionu: Hrvatska, Srbija i Crna Gora

Prema Ustavu Republike Hrvatske (RH), funkcija sudije Ustavnog suda RH (US RH) prestaje, prije isteka mandata¹⁰, razrješenjem u sljedećim situacijama: zahtjev sudije, osuda na zatvorsku kaznu ili trajni gubitak sposobnost da obavlja svoju dužnost, što utvrđuje sam US¹¹. U slučaju razrješenja usljed pravosnažne sude presude, postupak je sljedeći¹²: sud koji je donio presudu, bez odgode je dostavlja US, koji o tome obavještava predsjednika Hrvatskog sabora. U drugom slučaju, prijedlog pokretanja postupka radi utvrđivanja trajnog gubitka sposobnosti sudije da obavlja svoju dužnost, pokreće predsjednik US, a u slučaju predsjednika, troje sudije. Odluku o postojanju razloga za razrješenje u ovom slučaju donose sudije, većinom glasova. Odluka se potom dostavlja predsjedniku Hrvatskog sabora. Sukladno tome, odluku o razrješenju u oba slučaja donosi Hrvatski sabor. US također može većinom glasova donijeti odluku o udaljenju sudije protiv kojeg je pokrenut postupak razrješenja.

Četiri su razloga za prestanak funkcije sudije Ustavnog suda Republike Srbije (US Republike Srbije): protek vremenskog perioda na koji je sudija imenovan¹³, zahtjev samog sudije, navršenje uvjeta za starosnu penziju¹⁴ i razrješenje¹⁵. Kao razloge za razrješenje, Ustav također propisuje i povredu zabrane sukoba interesa, trajni gubitak radne sposobnosti za obavljanje sudijske funkcije i osudu na kaznu zatvora ili za krivično djelo koje ga čini nedostojnim dužnosti sudije US. Zakon o US Republike Srbije kao dodatni razlog za razrješenje propisuje članstvo u političkoj stranci¹⁶. Ispunjenje uslova za razrješenje utvrđuje US Republike Srbije. Trajni gubitak radne sposobnosti se utvrđuje na osnovu nalaza i mišljenja ovlaštene zdravstvene ustanove¹⁷. U pogledu krivične osude, nadležni sud je dužan dostaviti US Republike Srbije pravosnažnu odluku o osudi sudije. Presuda se dostavlja i organima koji predlažu odnosno imenuju sudije. Poslovnik o radu US Republike Srbije detaljno opisuje postupak razrješenja sudije¹⁸. Inicijativu za pokretanje postupka razrješenja mogu pokrenuti: US (predsjednik, radno tijelo US ili najmanje troje sudija), ovlašteni predlagatelj za izbor sudija ili imenovanje sudija. U prvom slučaju, o prijedlogu odlučuje US Republike Srbije u roku od 30 dana, a u drugom odnosno trećem, u roku od sedam dana. Ako je pokrenut postupak za razrješenje sudije koji je predsjednik US, sjednicu zakazuje i njome rukovodi zamjenik predsjednika. Posebna pažnja se pridaje izjašnjenju sudije u odnosu na kojeg je pokrenut postupak. Od sudije se traži pismeno izjašnjenje u vremenskom roku kojeg odredi US. Ukoliko sudiji nije data mogućnost izjašnjenja, US ne može donijeti odluku. Ako se sudija ne izjasni u zadatom vremenskom roku, postupak se nastavlja. U donošenju odluke o postojanju razloga za razrješenje, ne učestvuje sudija na kojeg se odnosi zahtjev za utvrđivanje ispunjenosti uvjeta za razrješenje. Za potrebe ovog postupka, US Republike Srbije može formirati posebnu

¹⁰ Mandat sudije US RH traje osam godina.

¹¹ Čl. 124 Ustava RH, *NN* 56/90, 135/97, 113/00, 28/01, 76/10 i 5/14.

¹² Čl. 12 Ustavnog zakona o US RH, *NN* 49/02.

¹³ Mandat sudije US Republike Srbije iznosi devet godina, s mogućnošću jednog ponovnog imenovanja/biranja.

¹⁴ Prema Zakonu o izmenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju (*Sl. gl. Republike Srbije* 75/14) pravo na starosnu penziju stiče osiguranik kada navršiti: 65 godina života i najmanje 15 godina staža osiguranja ili 45 godina staža osiguranja, bez obzira na godine života. Poseban prelazni period je utvrđen za žene (čl. 19a).

¹⁵ Čl. 174 Ustava Republike Srbije, *Sl. gl. Republike Srbije* 98/06.

¹⁶ Čl. 15 Zakona o US Republike Srbije, *Sl. gl. Republike Srbije* 109/07, 99/11, 18/13-Odluka US, 40/15 i 103/15.

¹⁷ *Ibid.*, čl. 17.

¹⁸ Čl. 18 i 19 Poslovnika o radu US Republike Srbije, *Sl. gl. Republike Srbije* 103/13.

komisiju. Nakon što se utvrdi da postoje razlozi za razrješenje sudije, odluka o tome se dostavlja ovlaštenom predlagачu, Narodnoj skupštini Republike Srbije i sudiji. O prestanku dužnosti sudije potom odlučuje Narodna skupština Republike Srbije. Za vrijeme trajanje postupka utvrđivanja uvjeta za razrješenje, može se donijeti odluka o udaljenju sudije sa dužnosti.

U pogledu prestanka funkcije prije isteka mandata¹⁹ sudije Ustavni sud Crne Gore (US CG), Ustav Crne Gore propisuje da će se to desiti ukoliko: sudija to zatraži, kada se ispune uvjeti za starosnu penziju²⁰ ili biva osuđen na bezuslovnu kaznu zatvor ili usljed razrješenja²¹. Razrješenje se dešava radi tri slučaja: osuda za djelo koje sudiju čini nedostojnim za vršenje funkcije, trajni gubitak sposobnosti za vršenje funkcije i javno ispoljavanje političkih uvjerenja. Nastupanje razloga za razrješenje i prestanak funkcije, utvrđuje US CG i o tome obavještava Skupštinu Crne Gore²². U slučaju bezuslovne kazne zatvora, sudska funkcija prestaje danom pravosnažnosti presude. Glede razrješenja, US CG na inicijativu predsjednika ili obrazloženu inicijativu troje sudija, podnosi Skupštini obrazloženi prijedlog za razrješenje. Zakon o US CG definiše djelo koje sudiju čini nedostojnim funkcije kao krivično djelo koje se goni po službenoj dužnosti i za koje je propisana kazna zatvora veća od šest mjeseci. Trajni gubitak sposobnosti za vršenje funkcije se utvrđuje temeljem stručnog nalaza i mišljena zdravstvene ustanove. Nalaz i mišljenje može zatražiti predsjednik ili za njega, zamjenik predsjednika US CG²³.

2.3. Mišljenje Venecijanske komisije

Venecijanska komisija u svojim preporukama ističe da preliminarnu odluku o postojanju razloga za razrješenje treba donijeti sam ustavni sud, prije nego politički organi donesu odluku o samom razrješenju²⁴. To je slučaj sa svim ustavnim sudovima u regionu. Takva odredba predstavlja snažnu garanciju nezavisnosti ustavnih sudija²⁵. Razlozi za razrješenje moraju biti postavljeni restriktivno, a načelo zakonitosti zahtijeva da ti razlozi budu detaljno i precizno razrađeni²⁶. U

¹⁹ Mandat sudije US CG iznosi devet godina.

²⁰ Prema Zakonu o penzijskom i invalidskom osiguranju Crne Gore (*Sl. l. CG* 54/03, 39/04, 61/04, 79/04, 81/04, 14/07 i 47/07, 79/08, 14/10, 78/10, 34/11 i 66/12) osiguranik stiče pravo na starosnu penziju kad navrš 67 godina života i najmanje 15 godina penzijskog staža. Osiguranik također stiče pravo na starosnu penziju kad navrš 40 godina staža osiguranja. Osiguranik u konačnici stiče pravo na starosnu penziju kad navrš 30 godina staža osiguranja, od čega najmanje 20 godina efektivno provedenih na radnim mjestima na kojima se u rudnicima staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem (čl. 17).

²¹ Čl. 154 st. 1 Ustava Crne Gore, *Sl. l. CG* 1/07.

²² *Ibid*, čl. 154 st. 2-3.

²³ Čl. 17 i 18 Zakona o US Crne Gore, *Sl. l. CG* 11/15.

²⁴ Evropska komisija za demokratiju putem prava - Opinion on the Draft Constitutional Law on the Constitutional Court of Tajikistan, [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2014\)017-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2014)017-e), očitavanje: 07. 02. 2017. Evropska komisija za demokratiju putem prava - Opinion on the amendments to the Constitution of Ukraine, [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2005\)015-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2005)015-e), očitavanje: 07. 02. 2017. Evropska komisija za demokratiju putem prava - The composition of constitutional courts - Science and Technique of Democracy, no. 20 (1997), [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-STD\(1997\)020-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-STD(1997)020-e), očitavanje: 07. 02. 2017.

²⁵ Evropska komisija za demokratiju putem prava - Opinion on the amendments to the Constitution of Ukraine, [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2005\)015-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2005)015-e), očitavanje: 07. 02. 2017.

²⁶ Evropska komisija za demokratiju putem prava - Opinion on the Draft Law on the Constitutional Court of Montenegro, [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2014\)033-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2014)033-e), očitavanje: 07. 02. 2017.

slučaju da razlozi nisu jasni i precizni, te su neodređeni, kao što je slučaj sa npr. povredom *ugleda i dostojanstva* ustavnog suda, Venecijanska komisija smatra da je neophodno uspostaviti procesne garancije od zloupotrebe ovog postupka (npr. propisivanje 2/3 većine ili jednoglasnosti sudija prilikom donošenja odluke)²⁷. Nadalje, preporuka Venecijanske komisije je da sudija o čijem se udaljenju sa radnog mjesta donosi odluka ne bi trebao imati pravo glasa ili učestvovati u raspravi o tom pitanju²⁸. Sam postupak razrješenja mora imati odlike pravičnog postupka²⁹. To prvenstveno podrazumijeva omogućiti sudiji protiv kojeg je pokrenut postupak da se izjasni o prijedlogu za razrješenje.

Razlozi za razrješenje mogu se grupisati na sljedeći način: prvi se tiču mentalne i fizičke sposobnosti sudije da obavlja funkciju. Gubitak ove sposobnosti treba biti trajan i utvrđuje se temeljem mišljenja i nalaza nadležne zdravstvene ustanove. Drugi se tiču osude u krivičnom postupku. Takva osuda mora biti na bezuslovnu kaznu zatvora i/ili za djelo koje sudiju čini nedostojnim za obavljanje funkcije. U slučaju da se traži zadovoljenje oba uvjeta, teško bi bilo pronaći krivično djelo za koje bi sudija bio osuđen na zatvorsku kaznu, a koje ne bi ga učinio nedostojnim za vršenje dužnosti sudije³⁰. Treću grupu razloga čine razlozi koji dovode u pitanje sudijsku nepristrasnost i nezavisnost: povezanost s drugom granom vlasti, političkom strankom i povreda zabrane sukoba interesa. Četvrtu grupu razloga čine ostali razlozi, kao što je zahtjev samog sudije. Ponašanje kojim se narušava ugled i dostojanstvo sudije u ustavnom sudu, kao razlog razrješenja, možemo svrstati u treću ili četvrtu grupu, što pak zavisi od činjenica i okolnosti samog slučaja. S obzirom na neodređenost pojedinih razloga za razrješenje, neophodno će biti iste tumačiti i razmatrati u svakom konkretnom slučaju. To posebno važi za slučajeve povrede *ugleda i dostojanstva*, *nesavjesno* vršenje funkcije, pravosnažne osude za krivično djelo koje sudiju čini *nedostojnim* za obavljanje funkcije te *javno* ispoljavanje političkih uvjerenja.

Analizom normativnih rješenja u pogledu prestanka funkcije sudije ustavnih sudova u regionu, posebno putem razrješenja, možemo zaključiti sljedeće:

- a. odluku o razrješenju u pravilu donosi organ koji je imenovao sudiju;
- b. takvoj odluci prethodi prijedlog ustavnog suda;
- c. razlozi za razrješenje su taksativno navedeni u ustavima ili zakonima o ustavnim sudovima; radi se o materiji koja je ustavnog karaktera;
- d. postupak razrješenja je također uređen bilo ustavnim zakonom ili poslovníkom o radu ustavnog suda;
- e. razlog povrede ugleda ili dostojanstva sudije eksplicitno je, u zemljama regiona, naveden jedino u Pravilima US BiH kao jedan od razloga za razrješenje.

²⁷ Evropska komisija za demokratiju putem prava - Opinion on Act CLI of 2011 on the Constitutional Court of Hungary, [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2012\)009-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2012)009-e), očitavanje: 07. 02. 2017.

²⁸ Evropska komisija za demokratiju putem prava - Opinion on the draft Law on the amendments to the Constitution, strengthening the independence of judges (including an explanatory note and a comparative table) and on the changes to the Constitution proposed by the Constitutional Assembly of Ukraine, [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL\(2013\)025-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL(2013)025-e), očitavanje: 07. 02. 2017.

²⁹ Evropska komisija za demokratiju putem prava - Opinion on the Law on the High Constitutional Court of the Palestinian National Authority, [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2009\)014-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2009)014-e), očitavanje: 07. 02. 2017.

³⁰ N. Pobrić, Izbor i razrješenje sudija Ustavnog suda BiH, u: E. Šarčević (ur), *Ko bira sudije ustavnog suda?*, Sarajevo 2012, s. (125 i dalje) 138.

3. Razrješenje Krstana Simića sa funkcije sudije Ustavnog suda BiH

Krstan Simić je prvi sudija US BiH razrješen sa te funkcije i to zbog povrede ugleda i dostojanstva US BiH i pozicije sudije US. Za sudiju US BiH kojeg imenuje Narodna skupština RS, imenovan je poslije smrti Jove Rosića, 05. jula 2007. godine³¹. U vrijeme imenovanja je bio potpredsjednik SNSD-a. Razrješen je sa funkcije sudije 08. maja 2010. godine. Već u decembru iste godine, imenovan je za delegata u klubu Srba u Domu naroda BiH kao član SNSD-a. Kao član SNSD-a je bio biran u III³², IV³³, V³⁴, VI³⁵ i VII³⁶ saziv Narodne skupštine RS. Shodno navedenom, jasno je postojanje kontinuirane veze Krstana Simića, prije i nakon prestanka funkcije sudije US, sa političkom strankom³⁷.

3.1. Postupak pred Ustavnim sudom BiH

Pravilima US koja su bila na snazi u vrijeme razrješenja sudije Krstana Simića³⁸ nije bilo detaljno razrađen postupak razrješenja sudije US BiH. Razlozi za razrješenje su bili identični onima u trenutno važećim Pravilima US³⁹. US je utvrdio da se postupak razrješenja dužnosti sudije US može definirati kao „*ad hoc* postupak *sui generis* prirode, za koji ne postoje detaljna pravila vođenja postupka ... zbog toga ... se sudiji Krstanu Simiću mora garantirati pravičan postupak ...“⁴⁰

Radnje koje su dovele do narušavanje ugleda i dostojanstva sudije i US BiH mogu se sažeti u sljedeće postupke Krstana Simića: 1. pismo upućeno predsjedniku Vlade RS, Miloradu Dodiku i 2. istupi u javnosti Krstana Simića: razgovor za „Slobodnu Bosnu“ koji je objavljen 31. decembra 2009.⁴¹ i 07. januara 2010. godine⁴² i konferencija za štampu koju je Krstan Simić organizovao 08. januara 2010. godine.

U maju 2009. godine Krstan Simić je uputio pismo Miloradu Dodiku u kojem između ostalog piše: „Šefe, (...) nisam siguran kada su u pitanju strateške odluke (političke) da na strance ne može uticati OHR, ali sudije pojedinci nisu u mogućnosti izvršiti bilo kakvo lobiranje na strance, a u sporovima kao što je Malbašić ne treba lobirati bošnjake i hrvate, jer njima je uvijek evidentan interes Federacije i slično (...). Uostalom, uvijek Ti stojim na raspolaganju ali u frci koja Te okružuje bojim se da malo koristiš moje iskustvo i mogućnosti, a moj stav nije da Ti se

³¹ Sl. gl. RS 48/07.

³² Treći saziv 27. 12. 1997 – 19. 10. 1998.

³³ Četvrti saziv 19. 10. 1998 – 16. 12. 2000.

³⁴ Peti saziv 16. 12. 2000 – 28. 11. 2002.

³⁵ Šesti saziv 28. 11. 2002 – 09. 11. 2006.

³⁶ Sedmi saziv 09. 11. 2006 – 14. 11. 2010. U sedmom sazivu Simić je bio šef Poslaničkog kluba SNSD-a u Narodnoj skupštini RS-a.

³⁷ Krstan Simić nije jedini sudija koji je bio povezan sa političkom strankom prije imenovanja na poziciju sudije US. Najdrastičniji primjer je Seada Palavrić. U vrijeme imenovanja bila potpredsjednica vladajuće Stranke demokratske akcije. Od 1996. do 2002. godine je bila poslanik u Predstavničkom domu Parlamenta FBiH, a od 2002. do 2005. godine u Predstavničkom domu Parlamentarne skupštine BiH. Za sutkinju je imenovana 2005. godine.

³⁸ Sl. gl. BiH 60/05, 64/08 i 51/09.

³⁹ Usp. čl. 101 Pravila US BiH (bilj. 38), i čl. 98 Pravila US BiH (bilj. 2).

⁴⁰ Odluka US BiH (bilj. 5), § 13.

⁴¹ Slobodna Bosna, br. 685, Sarajevo, 31. 12. 2009.

⁴² Slobodna Bosna, br. 686, Sarajevo, 07. 01. 2010.

namećem, jer sam svjestan u kakvim problemima bitišeš (...).“⁴³ Pored toga, sudija Simić također izražava riječi preporuke za jednu službenicu Vlade RS, te da u obavljanju posla „(...) gdje god ima veći problem konsultuje me“⁴⁴. Ovo pismo je US dostavila jedna nevladina organizacija 30. novembra 2009. godine.

Nakon što je pismo završilo u javnosti, US BiH je zatražio izjašnjenje sudije Simića, koje je on dostavio 14. januara 2010. godine. U svom izjašnjenju, Krstan Simić je isticao da je Milorad Dodik njegov prijatelj, da se radi o privatnom pismu i da on nije saglasan da se pismo koristi.

Razmatrajući sam sadržaj pisma, US BiH je zaključio sljedeće: kontakt između sudije Simića i Milorada Dodika je postojao i prije slanja spornog pisma; Krstan Simić je sam nudio saradnju i incirao veći stepen postojeće saradnje; Krstan Simić raspravlja o angažmanu članova SNSD-a u Vladi RS-a. Prema tome, US BiH je zaključio da „kod objektivnog posmatrača se stvara neotklonjiv utisak da sudija Simić nije prekinuo odnos sa svojom bivšom političkom strankom i njenim predsjednikom (...)“⁴⁵, te da je takvo ponašanje jednog sudije nespojivo sa principom nezavisnosti US BiH. Tvrdnje da se radi o privatnom pismu i da su Milorad Dodik i Krstan Simić prijatelji, US je smatrao irelevantnim. Shodno tome, zaključeno je da je došlo do povrede ugleda sudije i samog US BiH.

Osim toga, sudija Simić je imao više medijskih istupa. U razgovoru objavljenom u „Slobodnoj Bosni“ u dva različita broja, u prvom članku citirana je njegova izjava: „Smatram da Ustavni sud BiH ne može funkcionisati bez stranih sudija, jer nismo postigli tu dozu demokratije da se pojedine odluke za velike sume novca ne mogu izlobirati ... Podijeliću, kada za to dođe vrijeme, sa čitaocima Slobodne Bosne sva saznanja do kojih sam došao za vrijeme svog mandata, a koji mogu ozbiljno kompromitovati rad Ustavnog suda, sudija, ali i pojedinih visokih političara“⁴⁶. U drugom članku, navodi se njegova sljedeća izjava: „Pojasniću ko i na koji način radi u Ustavnom sudu BiH i koliko se kriminal ugnijezdio u najvišu pravosudnu instancu jedne države. A dokaze imam sve ... Umoran sam od toga da šutim o tuđem kriminalu, umoran od priče o radu Ustavnog suda koja uvijek završava korupcijom, umoran od uplitanja kriminala i politike u naš rad“⁴⁷. On također navodi da „nemamo [BiH] druge insitucije, osim ove u kojoj ja radim, koja bi štitila pravo i pravdu. Nažalost, ona to ne radi“⁴⁸. Drugi segment medijskih istupa je bila konferencija za štampu koju je organizovao i sazvao 08. januara 2010. godine u Banja Luci.

Sudija Simić je ovako postupanje pravdao uživanjem slobode izražavanja garantovane članom 10 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (Konvencija). Međutim, kao što je i US BiH istakao u svojoj odluci, sloboda izražavanja nije apsolutno pravo, već pravo koje podliježe ograničenjima koja moraju biti: propisana zakonom, težiti legitimnom cilju i biti nepochodna u demokratskom društvu. Jedan od legitimnih ciljeva propisanih članom 10 stavom 2 Konvencije jeste i očuvanje autoriteta i nepristrasnosti sudstva. Sudija US stupanjem na dužnost istovremeno prihvata i određena ograničenja glede njegovih istupa u javnosti. „Ta ograničenja, upravo, imaju za cilj zaštitu javnog interesa – povjerenja javnosti u ustavnosudsku vlast, zaštitu njegove nezavisnosti i nepristrasnosti, integriteta, ugleda i časti sudije. Kada sudija istupa u

⁴³ Odluka Ustavnog suda (bilj. 5), § 18.

⁴⁴ *Ibid.*, § 19.

⁴⁵ *Ibid.*, § 39.

⁴⁶ Slobodna Bosna (bilj. 41), s. 18.

⁴⁷ Slobodna Bosna (bilj. 42), s. 47.

⁴⁸ *Ibid.*

javnosti, on mora nužno voditi računa o zaštiti navedenog javnog interesa⁴⁹. Istupe sudije Krstana Simića, US BiH je okarakterisao kao „krajnje neprofesionalne“, „suprotne principu pravičnog postupka“, „štetne po dignitet Ustavnog suda“, potezi kojima se „obezvređuju postignuti rezultati“ i kojima je dovedeno u pitanje „povjerenje javnosti“ u US BiH, njegovu nezavisnost, nepristrasnost i profesionalnost. Ustavni sud je posebno uzeo u obzir činjenicu da navodni dokazi o kriminalnim aktivnostima u US BiH za koje je sudija Simić tvrdio da posjeduje, nikada nije dostavio nadležnim tužilaštvima, potom da sporna pitanja nikada nije ni pokušao problematizirati na sjednici US, posebno na nastavku Vanredne sjednice od 25. marta 2016. godine na kojoj se vodila rasprava o njegovom razrješenju, te da je u pogledu optužbi za počinjena krivična djela morao djelovati institucionalizirano sukladno zakonodavstvu BiH. Sama konferencija za štampu bila je održana neovlašteno i protivno Pravilima US. Shodno tome, US BiH je zaključio da je došlo do nanošenja štete ugledu i dostojanstvu samog sudije i US BiH.

Bitno je ponoviti da prvi razlog razrješenja, pismo, je konstituiralo narušavanje ugleda sudije US i US BiH, a drugi razlog, medijski istupi, narušavanje ugleda i dostojanstva sudije US i US BiH. Seada Palavrić, tadašnja potpredsjednica US je u svojoj izjavi za medije istakla: „Kolega Simić jeste razriješen zbog činjenice da je prekršio dužnost funkcije ugrožavanjem ugleda Suda i sudija, a učinio je to pisanjem pisma šefu jedne političke stranke i stavljanjem sebe na raspolaganje njemu, te intervjuima u kojima je iznio niz kriminalizacija na račun Ustavnog suda i sudaca tvrdeći da ima dokaze za to, a niti jedan od njih nije iznio“⁵⁰.

U konačnici, US BiH je zaključio da „će dugo trpjeti konzekvence zbog navedenih aktivnosti sudije Krstana Simića i da će morati uložiti dodatni trud kako bi povratio poljuljano povjerenje javnosti⁵¹ i javne vlasti u njegovu samostalnost, nezavisnost, nepristrasnost i profesionalnost“⁵². Sam postupak se odvijao u sljedećim fazama:

1. Predsjednik US, Miodrag Simović je 04. marta 2010. godine uputio Prijedlog za razrješenje Krstana Simića, temeljem Zaključka US BiH sa Vanredne plenarne sjednice održane 29. januara 2010. godine. Predsjednik je prijedlog uputio u ime US BiH. Prema tome, postupak je pokrenuo US BiH, dok je sam prijedlog za razrješenje u ime US BiH uputio njegov predsjednik.
2. Zaključkom je također određeno da se prijedlog i sva ostala dokumentacija dostavi Krstanu Simić radi njegovog pisanog izjašnjenja u roku od 14 dana, ali on nije dostavio svoje izjašnjenje. Dakle, Krstan Simić je obaviješten o postupku, razlozima za traženje razrješenja i ostavljen mu je razuman vremenski period da pripremi i dostavi odgovor na prijedlog za razrješenje, što znači da je imao pravo na odbranu.

⁴⁹ Odluka US BiH (bilj. 5), § 49.

⁵⁰ Sudija smijenjen zbog pisma „šefu“ Dodiku, <http://www.slobodnaevropa.org/a/politika-pravosdje-bih-simic-dodik/2037973.html>, očitavanje: 07. 02. 2017.

⁵¹ Neki od medijskih naslova koji su se pojavili u međuvremenu bili su: Politika ispred zakona: šefe, bio sam zbunjen. Sudac Ustavnog suda BiH Krstan Simić pred razrješenjem (Dani, br. 665, 12. 03. 2010); Jazavac pred Ustavnim sudom: sudija Simić i njegov „šef Dodik“ stranačko ili profesionalno pravosuđe (Slobodna Bosna, bilj. 41); Afera Ustavni sud BiH: Šefe, uvijek ti stojim na raspolaganju!, <http://www.mojportal.ba/novost/34563/sefe-uvijek-ti-stojim-na-raspolaganju>, očitavanje: 15. 02. 2017.

⁵² Odluka US BiH (bilj. 5), § 58.

3. Vanredna sjednica je nastavljena 25. marta 2010. godine, ali je prekinuta i nastavljena 08. maja 2010. godine. Tako je sudiji Simiću ostavljeno vrijeme da obavi uvid u cjelokupnu dokumentaciju i da, ako želi, angažira pravnog savjetnika. Ostavljen mu je je dodatni rok od 15 dana da se pismeno izjasni o razlozima za razrješenje. Međutim, US BiH je također zaključio da će održati raspravu 08. maja 2010. godine i u slučaju da „sudija Simić ne angažira pravnog zastupnika, ne dostavi pisano izjašnjenje ili ne dođe na zakazanu sjednicu“⁵³. Svim prethodnim sjednicama je prisustvovao Simić. Sudija Simić je 04. maja 2010. godine dostavio pismeno izjašnjenje u kojem je istakao da je cjelokupna medijska hajka imala za cilj njegovo razrješenje; da razgovor sa novinarkom „Slobodne Bosne“ nije bio autoriziran i da je konferenciju za štampu održao zbog pritiska kojeg je trpio. On je također informisao US BiH da neće prisustvovati nastavku Vanredne sjednice.
4. Četiri dana poslije, 08. maja 2010. godine, US BiH je konsenzusom donio odluku o njegovom razrješenju sa funkcije sudije US BiH.

Odluka o razrješenju nije bila dostavljena Krstanu Simiću, već je objavljena u službenim glasilima BiH, FBiH, RS i Brčko distrikta. Odluka US BiH o razrješenju iz člana VI/1.c) Ustava BiH je, kako to Ustav BiH propisuje, konačna i obavezujuća i ne podliježe sudskom, upravnom ili zakonodavnom preispitivanju⁵⁴.

3.2. Postupak pred Sudom BiH

Nakon što je Odluka o razrješenju objavljena u „Službenom glasniku BiH“, Krstan Simić je podnio tužbu Sudu BiH radi zaštite prava iz radnog odnosa i poništenja odluke Ustavnog suda⁵⁵. Sud BiH se proglasio nenadležnim i tužbu je odbacio⁵⁶. Naime, utvrđeno je da predmet ne potpada pod opseg člana 1. Zakona o parničnom postupku pred Sudom BiH⁵⁷. Sud je zaključio da spor između sudije US BiH i US BiH predstavlja odnos unutar samog US koji spada pod isključivu nadležnost US BiH.

Krstan Simić se žalio na ovo prvostepeno rješenje. Drugostepeno vijeće je žalbu odbilo i potvrdilo prvostepeno rješenje⁵⁸. Vijeće je utvrdilo da Zakon o parničnom postupku pred Sudom

⁵³ *Ibid.*

⁵⁴ *Ibid.*, § 61.

⁵⁵ Krstan Simić je u svojoj izjavi za mediji nakon što je podnio tužbu Sudu BiH izjavio da “na predstojećem suđenju dokazaću da u Ustavnom sudu BiH ima kriminala. Među mojim svjedocima će se naći veliki broj značajnih imena, a razmišljam da pozovem i Milorada Dodika.“ Simić: Dodik će posvjedočiti da u Ustavnom sudu BiH ima kriminala, <http://vijesti.ba/clanak/19715/simic-dodik-ce-posvjedociti-da-u-ustavnom-sudu-bih-ima-kriminala>, očitavanje: 07. 02. 2017.

⁵⁶ Br. S1 3 P 000 790 10 P, od 09. 12. 2010.

⁵⁷ *Sl. gl. BiH* 36/04, 84/07, 58/13 i 94/16. Čl. 1 glasi: (1) Ovim zakonom određuju se pravila postupka pred Sudom Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Sud) u rješavanju imovinskih sporova (parnični postupak) između države Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: države) i entiteta, između države i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Distrikt), između entiteta, između entiteta i Distrikta i između institucija Bosne i Hercegovine koje vrše javna ovlaštenja. (2) Odredbe ovog zakona primjenjivat će se i u imovinskim sporovima, proisteklim iz štete koja je nastala pri vršenju poslova organa uprave Bosne i Hercegovine, drugih institucija Bosne i Hercegovine i službenih lica tih organa i institucija. (3) Odredbe ovog zakona primjenjivat će se i u drugim imovinskim sporovima, kad je nadležnost Suda utvrđena zakonima Bosne i Hercegovine ili međunarodnim ugovorom.

⁵⁸ Br. S1 3 P 000790 11 Gz, od 24. 01. 2011.

BiH ni Zakon o Sudu BiH ne uspostavljaju nadležnost Suda da odlučuje u predmetima u kojima se traži poništenje odluke o razrješenju sudije US BiH. Također je istaknuto da su sudije US nisu državni službenici, te da su prema tome izuzeti od primjene Zakona o državnoj službi u institucijama BiH.

3.3. Postupak pred Evropskim sudom za ljudska prava

Razrješenje Krstana Simića sa funkcije sudije US BiH je dobilo epilog prije kraja 2016. godine pred Evropskim sudom za ljudska prava (ESLJP). Naime, ESLJP je 15. novembra 2016. godine donio Odluku o nedopustivosti aplikacije Krstana Simića povodom kršenja prava i sloboda zagarantovanih Konvencijom. Bivši sudija US BiH tvrdio je da je pri postupku razrješenja došlo do kršenja prava na pravično suđenje (čl. 6), slobode izražavanja (čl. 10) i prava na djelotvoran pravni lijek (čl. 13).

Krstan Simić je tvrdio da je došlo do povrede prava na pravično suđenje zbog toga što mu nije pružena adekvatna prilika da iznese svoju argumentaciju i da je, shodno tome, došlo do kršenja načela jednakosti stranaka u postupku. Drugi segmet kršenja prava na pravično suđenje je, prema njegovoj argumentaciji, bilo neodržavanje javne rasprave, a treći segmet je bio rezultat samog postupka. Međutim, stav ESLJP-a je da je jednakost stranaka u postupku bila u potpunosti ispoštovana. Naime, ESLJP je zapazio da je nakon dostavljanja Prijedloga o razrješenju, Simiću ostavljen rok od 15 dana da na taj Prijedlog odgovori, ali da se on nije pismeno izjasnio. Na nastavku Vanredne sjednice, od 25. marta Simić se pojavio pred sudijama i iznio svoje argumente, ali nije pozivao svjedoke niti predložio izvođenje drugih dokaza. ESLJP je također naveo da je jednakost posebno izražena u činjenici da je Simiću u periodu od 25. marta do 08. maja 2010. godine omogućeno da pregleda spis, dokumentaciju i angažira pravnog zastupnika, ali da ništa od toga nije učinio. On se čak nije ni pojavio na sjednici 08. maja 2016. godine. ESLJP je zaključio da je on „imao piliku da iznese svoju argumentaciju, kako u vidu pisanih podnesaka, tako i usmeno“⁵⁹. S druge strane, ESLJP je naveo da održavanje javne rasprave nije apsolutna obaveza. Naime, ona se može izostaviti ako se jedna od strana nedvosmisleno odrekne svog prava na njeno održavanje. S obzirom da Simić u konkretnom slučaju nije tražio, ni u kojoj fazi postupka, održavanje javne rasprave, ESLJP je zaključio da se „opravdano može smatrati da se on odrekao svog prava na javnu raspravu“⁶⁰. Glede dijela aplikacije koji se odnosio na rezultat postupka, ESLJP je zauzeo stav da „ne može sam vršiti ocjenu činjenica koje su navele domaći sud da donese takvu odluku, a ne drugačiju; u suprotnom, on bi postupao kao sud četvrtog stepena i time zanemario propisana ograničenja njegovog djelovanja“⁶¹. Na osnovu svega navedenog, ESLJP je zaključio da su navodi o kršenju prava na pravično suđenje očigledno (*prima facie*) neosnovani.

U pogledu navodne povrede slobode izražavanja, ESLJP je i ove navode proglasio za očigledno neosnovane. U vezi s tim, ESLJP je istakao da pravosuđe mora uživati povjerenje javnosti kako bi bilo uspješno u vršenju svojih dužnosti. Legitimni cilj zaštite autoriteta pravosuđa jeste ustvari zaštita povjerenja koje javnost u demokratskom društvu mora imati prema pravosuđu. Prema tome, „javni službenici koji služe u pravosuđu dužni su pokazati suzdržanost u ostvarivanju

⁵⁹ Simić protiv BiH, br. 75255/10, 15. 11. 2016, § 26.

⁶⁰ *Ibid*, § 29.

⁶¹ *Ibid*, § 27.

svoje slobode izražavanja u svim slučajevima kada autoritet i nepristrasnost pravosuđa mogu biti dovedeni u pitanje⁶². Razrješenje Krstana Simića zbog pisma upućenog Miloradu Dodiku je, prema stavu ESLJP, bilo opravdano, s obzirom da ono izaziva sumnju u sudsku nepristrasnost i nezavisnost.

Na kraju, ocjenjujući navode u pogledu člana 13, ESLJP je naveo da je u slučaju kada aplikant iznese navode o kršenju konvencijskih prava od strane konačnog sudskog autoriteta u domaćem pravnom sistemu, primjena tog člana ograničena. „Stoga nepostojanje pravnog sredstva protiv odluke Ustavnog suda ne otvara pitanje na temelju člana 13. Konvencije“⁶³.

4. Zaključak i preporuke

Razrješenje Krstana Simića sa funkcije sudije US BiH je u uzročno-posljedičnoj vezi sa načinom izbora sudija US BiH. Naime, do sada imenovane sudije su prije preuzimanja funkcije u US BiH, bili bliski vladajućim političkim strankama. Shodno tome, moguće je da dugogodišnji i aktivni članovi političkih stranaka nastave da održavaju kontakte sa stranačkim rukovodstvom. Prema tome, institut razrješenja zbog povrede ugleda i dostojanstva sudije ili samog US BiH predstavlja branu zavisnom i pristrasnom ustavnom sudovanju.

Preporuke koje se ovdje predlažu, tiču se prvenstveno dopuna Pravila US BiH. Naime, Ustav BiH ne propisuje postupak razrješenja sudija, ali taj postupak eksplicitno ne propisuju ni Pravila US BiH, pa bi ih u tom smislu trebalo dopuniti. Iako to nije problematizirano pred ESLJP, te je US BiH u proceduri razrješenja Krstana Simića proveo proceduru koju je ESLJP ocijenio pravičnom, bilo bi dobro da Pravila US BiH imaju odgovarajuću odredbu kojom bi ta procedura bila propisana, dakle koja bi unaprijed bila poznata.

Tako bi se moglo iza člana 98 Pravila US BiH koji reguliše razloge za prestanak funkcije sudije US BiH, dodati novi član koji bi detaljno regulirao postupak razrješenja. U tom članu bi se trebalo propisati sljedeće:

- da sud koji donese pravosnažnu presudu u krivičnom postupku protiv sudije Ustavnog suda BiH mora tu presudu odmah dostaviti Ustavnom sudu;
- da se trajan gubitak sposobnosti sudije za obavljanje funkcije utvrđuje temeljem nalaza i mišljenja nadležne zdravstvene ustanove, a da taj nalaz i mišljenje može zatražiti predsjednik ili jedan od potpredsjednika Ustavnog suda;
- da prijedlog za razrješenje može podnijeti predsjednik ili zajedno tri potpredsjednika Ustavnog suda;
- da se prijedlog dostavlja sudiji na kojeg se odnosi radi njegovog pismenog izjašnjenja, te da se propiše rok u kojem bi se sudija mogao pismeno izjasniti o prijedlogu;
- da sudija protiv kojeg se vodi postupak za razrješenje ima pravo na uvid u sve dokaze koji protiv njega postoje, pravo na saslušanje, te pravo da predlaže i izvodi dokaze koje smatra relevantnim;

⁶² *Ibid*, § 33.

⁶³ *Ibid*, § 38.

- da ukoliko se sudija na kojeg se odnosi prijedlog za razrješenje ne izjasni u ostavljenom roku, ili na drugi način ne koristi prava koja ima u postupku, Ustavni sud nastavlja postupak razrješenja;
- da sudija na kojeg se odnosi prijedlog za razrješenje ne prisustvuje plenarnoj sjednici na kojoj se odlučuje o tom prijedlogu;
- da Ustavni sud o prijedlogu za razrješenje odlučuje na plenarnoj sjednici u prisustvu svih sudija, konsenzusom,
- da se odluka dostavlja sudiji na kojeg se odnosi prijedlog za razrješenje i da se javno objavljuje.